

Извѣстія благотворительнаго общества («Izvestja blagotvoriteljnega občestva») se imenuje mesečnik, ki ga je začel izdajati v Peterburgu g. Vasilij N. Korabljev, ki je letošnje poletje potoval po slovanskih deželah v zadevah vselovanske razstave (l. 1904) v Peterburgu. Kakor znano, je imenovano blagotvoriteljno društvo pred več leti že izdajalo takov organ istega imena, a list je kmalu prenehal, ker — ni bilo zanimanja zanj. Upajmo, da se g. Korabljevu to pot posreči vzdržati »Izvēstja« ter jim pridobiti čimdalje več naročnikov in sotrudnikov. »Izvēstja« objemajo z enako ljubeznijo vse Slovane ter stoje popolnoma na objektivnem stališču. Že v prvem zvezku je par dobrih člankov (n. pr. o madjarski narodnosti in njeni dotiki s Slovani.) »Izvēstja« priporočamo tudi Slovencem, ki znajo ruski. Adresa: Skt. Peterburg, Vasilj. ostrov, 5 linija, dom 10, kvartira 34. (V. N. Korabljev, urednik).

Splošni pregled

Jubilej Marije Konopnicke. Bratovski narod poljski je dne 19. oktobra slovesno praznoval petindvajsetletni jubilej svoje pesnice in pisateljice Marije Konopnicke v Krakovu, kamor je bila proslavljena jubilanтка sama dospela na svečanost. Slavja se je udeležil v duhu ves poljski narod, a v Krakov je bilo prišlo tega dne nebroj deputacij iz obširne Poljske, poklonit se velikemu geniju slovanske žene. Vsi poljski listi, politični, znanstveni in beletristični so bili prinesli jubilejske članke, studije in feljtone o Konopnicki, a nekateri so prinesli tudi njeno podobo. Izšlo je tudi več monografij o njej. V Krakovu so se ji poklonila vsa narodna društva. Jagiellonsko vseučilišče in akademija umetnosti sta ji izročili posebni adresi. Adresa krakovskega vseučilišča postavlja [Konopnicko vstric Mickiewicza, poudarjajoč njene zasluge za razvoj pesniškega jezika poljskega. Vseučiliška adresa pravi, da se še nihče pred Konopnicko ni tako poglobil v narodno govorico in v duh narodne pesmi kakor ona. Mnogo da jih je hodilo po isti umetniški poti kakor Konopnicka, ali nihče da ni segel tako globoko v narodovo dušo kakor Konopnicka, in nihče ni te duše narodove tako harmonijsko vpesnil kakor ona... Adresa »akademije umetnosti« poudarja plemenitost mišljenja v pesnitvah Konopnicke, katera da je imela vselej pošten in jasen smoter pred seboj, bila je vsekdar iskrena v svojih simpatijah in ideali njeni da so bili vsekdar visoki. Razne efemerne struje je niso zapeljale, da bi bila omahovala na poti, ki jo je spoznala za pravo. In končno pravi ta adresa, da je Konopnicka velika umetnica, ki zna svoje misli vselej upodobiti v lepi obliki . . . Druge korporacije so jo slavile zopet kot vzorno Poljakinjo in braniteljico narodnih pravic. Zanimivo je tudi to, da so neko novo poljsko naselbino (vas) blizu Levova krstili na ime Konopnicke . . . Marija Konopnicka se je porodila leta 1846. v Suvalkah. Po očetu se je pisala Wasilowski(a). Ime Konopnicka(i) je dobila po svojem možu. Svojo mladost je preživela v samoti, kjer je bil njen oče (uradnik) sam tudi njen prvi skrbni učitelj in vzgojitelj. Čitala je sv. pismo, stare poljske pesnike, zlasti Mickiewicza. Svojo dekleško dobo pa je preživela v Varšavi, kjer se je dalje izobraževala. Omoživši se, ni vzgajala samo svojih otrok, nego tudi samo sebe. Prepotovala je skoro vso Evropo. Najlepše vtiske s svojih potovanj je objavila v svojih knjigah »Italia« ¹⁾ »Hellenica«, »Imagina« in dr. Sedaj biva navadno v inozemstvu . . .

¹⁾ Glej članek Ivana Prijatelja v letošnji januarski številki »Ljublj. Zvona«.

Leta 1877. je objavila Konopnicka v »Tygodniku ilustrovanem« svojo prvo pesem »V gorah«. Ko je Sienkiewicz takrat na potovanju po Ameriki čital njene stihe, opomnil je v svojem potopisu, da je poslal Bog poljskemu narodu novega pesnika v osebi Marije Konopnicke. Leta 1881. pa je Krasiński prvi napisal daljšo kritiko o pesnitvah nove pesnice . . .

V teh petindvajsetih letih svojega pisateljevanja je ustvarila Konopnicka že celo knjižnico svojih del. Piše pesmi in novele. Vsa njena dela pa nosijo po soglasni sodbi poljskih kritikov pečat pravega pesniškega genija. Poljaki se ponašajo ž njo, saj več spisov Konopnicke je prevedenih tudi že na druge evropske jezike.

(Po poljskih časopisih *A. A.*)

Stoletnica rojstva Nikole Tommasea. Italijani in Srbo-Hrvati ter ž njimi ves izobraženi svet se je spominjal dne 9. oktobra, da je preteklo sto let, kar se je bil porodil slavni Nikola Tommaseo v Šibeniku (dne 9. oktobra 1802. l.) Tommaseo je bil eden najznamenitejših pisateljev 19. stoletja. Bil je pesnik, zgodovinar, filolog, estetik, folklorist in državnik, v vsem svojem delovanju pa je bil neustrašljiv boritelj za resnico, pravico in svobodo. Kot človek spada med najzanimivejše psihološke uganke. Porojen v srbsko-hrvatskem Šibeniku v Dalmaciji, je ostal do svoje smrti v svojem srcu in prepričanju Srbo-Hrvat, Slovan, a vendar je bil skoro vse svoje duševne moči posvetil tujemu, italijanskemu narodu, njegovi literaturi in kulturi. Dovršivši vseučiliške studije v Padovi, je bil ostal kar tam v Italiji in se posvetil literaturi. Bil je žurnalist, pisal je romane, pesmi in kritike. Dalje časa je živel v Benetkah, in to do revolucijskega leta 1848., ko so ga bili zaprli, a ljudstvo, ki ga je obožavalo, ga je bilo osvobodilo. Pobegnil je na Krf. Potem je živel v Turinu in umrl je leta 1874. v Florenci. Njegova najvažnejša dela so: »Dizionario sinonimo della lingua ital.« ter »Dizionario della lingua ital.«, »Dizionario estetico«, komentar o Danteju i. dr. Število njegovih spisov je ogromno (okoli 240). Bil je eden najplodovitejših pisateljev italijanskih. Italijani ga po pravici čislajo jako visoko. V Benetkah n. pr., pa tudi v drugih italijanskih mestih ima spomenike. A tudi Hrvati in Srbi ga prištevajo k svojim, prvič že zato, ker je tudi v svojih italijanskih spisih o vsaki priliki poudarjal svoje slovanstvo ter se živo zanimal zlasti za dalmatinske Srbe in Hrvate, katerim je prorokoval, da bode Dalmacija prej ali slej njihova. Tedanjim avstrijskim nemškim centralistom je bil seveda zato Tomaseo trn v peti . . . S svojimi rojaki je ostal do svoje smrti v duševni zvezi. Dopisoval je z mnogimi znanimi Jugoslovani, zlasti z Babukićem, Kukuljevićem in Vrazom. Zbiral je srbsko-hrvatske narodne pesmi, katerih rokopis je dobila »Matica Hrvatska«, a nekaj jih je bil prevedel sam na italijanski jezik. O jugoslovanskih narodnih pesmih je sodil, da so najlepše narodne pesmi v Evropi. Umetnim pesnikom (n. pr. Vrazu) priporoča, naj bi se ravnali glede narodnega duha po narodnih pesmih. V srbsko-hrvatski literaturi pa si je ovekovečil Tommaseo svoje ime pred vsem s svojimi izvirnimi »Iskricami«. To so duhovite črtice, nekaki aforizmi, v katerih razmišlja Tommaseo v cvetočem, poetičnem slogu o raznih duševnih vprašanjih: o svoji domovini, o narodnosti, jeziku, o nalogah mladine, o idealih bodočnosti, o umetnosti, značajnosti itd. »Iskrice« so polne zatega zrnja in pričajo o visokem duhu avtorjevem. Tommaseo je bil poslal rokopis Kukuljeviću, in ta jih je izdal prvič l. 1844. v Zagrebu. L. 1888. pa je izdala »Matica Hrvatska« te »Iskrice« že v 4. izdaji. Uredil jih je in uvod z življenjepisom slavnega Tommasea napisal Ivan Milčetić. Vseh teh »Iskric« je samo 33,

a po svoji plemeniti vsebini spada ta drobna knjižica med najsvetlejše bisere jugoslovanske literature. Škoda, da Slovenci tako malo poznamo te »Iskrice«!

Tommaseo je živel stalno ves čas svojega življenja na tujem, zato se ne smemo čuditi, če je včasih tudi krivo sodil o svojem narodu. Njegove zmote pa niso nikdar prihajale iz srca, nego le iz nezakrivljene nevednosti. Da je ostal visoko izobraženi mož do konca svojega življenja v srcu svojem Slovan, dokazal je, kakor smo že omenili, o vsaki priliki. Kadarkoli ga je v Florenci obiskal kak Hrvat ali Srb in je slišal oslepeli starček Tommaseo svoj materni jezik, izjokal se je od ginjenja. Kot član republičanske vlade beneške je bil izdal navdušen proglas na svoje rojake in na vse Slované, naj čuvajo svoje narodne pravice. »Iz okova kujte mače — piše Tommaseo l. 1848. — a iz jarma štape za obranu. Vi, toliko vremena zgrbljeni . . . dignite se! . . . Pleme slovansko, uzet češ mjesto izabrano medju velikim narodima . . . Bog je naroda s nama!« A. A.

Petdesetletnico književnega dela grofa Tolstega je praznoval ruski narod, ž njim pa vse slovanstvo in ves kulturni svet preteklega meseca. Ni bilo sicer nikakih posebnih hrupnih slavnosti, a jih tudi treba ni bilo, saj ve tudi brez njih vsak izobraženec, kak velikan je v sodobni književnosti kot umetnik-pesnik in kot mislitelj Lev Nikolajevič Tolstoj.

† Dr. Fr. Krones vitez Marchland, vseučiliški profesor in znamenit zgodovinar v Gradcu, je umrl dne 17. oktobra. Pokojnik je bil na glasu zaradi svojih številnih zgodovinskih knjig in razprav. Mi se ga spominjamo samo zato, ker je bil napisal tudi jako obširno monografijo o celjskih grofi, katerih zgodovina je bistven del slovenske zgodovine. Da je bil Krones, čeprav rojen moravski Čeh, po svojem mišljenju nemški nacionalc, je itak znano.

Husov jubilej. Dne 21. oktobra je preteklo 500 let, kar je bil slavni češko-slovanski učenjak in vzor značajnega moža, mučenik Jan Hus izvoljen za rektorja praškega vseučilišča. Češko učilišče se je spominjalo tega zgodovinskega dne s primerno slavnostjo.

Malorusko vseučilišče v parlamentu. Dne 21. oktobra je predlagal v imenu gališko-ruskih poslancev dr. Romanczuk v državnem zboru ustanovitev maloruskega vseučilišča v Levovu. Za nujni predlog so glasovali vsi Slovani, izvzemši seveda brate Poljake, ki so bili ob tej priliki hitro pozabili pruskim batin na Poznanjskem. Predlog Romanczuka je zadela ista usoda kakor lani predlog za ustanovitev slovenskega vseučilišča . . . Sicer pa mislimo, da bi bilo pač edino pravo, ko bi zahtevali Malorusi za svoje bodoče vseučilišče velikoruski ali občeruski učni jezik. —

Nemška realka v Ljubljani je praznovala minulega meseca, žalibog, petdesetletni jubilej svojega obstanka. Petdeset let, do danes, ima Ljubljana samo nemško realko, katero morajo obiskavati tudi Slovenci, če se hočejo posvetiti tehničkim znanostim. Tako stojimo Slovenci leta 1902. In čez 50 let?..

Javna predavanja v Ljubljani so se začela zopet 26. oktobra. Predavala je tega dne v »Mestnem domu« pisateljica gospodična Zofka Kveder, in to »o današnjem ženstvu«. Novo sezono so otvorile dame; besedo imajo zdaj gospodje!

Popravek. V zadnji številki na str. 654. naj se v 3. in 4. odstavku povsod čita Alfred namesto Albert.

